

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 35176-07-19 ב. נ' ש. ואח'

בפני **כבוד השופטת מ. ברנט, אב"ד****כבוד השופט צ. ויצמן****כבוד השופטת י. טויסטר ישראלי****מערער א. ב.**

נגד

משיבים 1. ר. י. ש.**2. ג. ש.**

כתבי עת:

טליה פישר; אלכס שטיין, "פרק כא: דיני ראיות", הגישה הכלכלית למשפט (עורך אוריאל פרוקצ'יה), (2012) 1103

חקיקה שאוזכרה:

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962: סע' 47, 47(ב), 78

מיני-רציו:

* בית המשפט המחוזי דחה ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה שהורה, כי יש לקיים את צוואתה השנייה של המנוחה, ולהעדיף אותה על פני שתי צוואות אחרות. עיקר מחלוקתם של הצדדים היה עניין כשירותה של המנוחה לעשות את צוואתה האחרונה.

* דיון אזרחי – ערעור – התערבות במימצאים עובדתיים

* ראיות – עדות – בחינתה

* ירושה – צוואה – תוקפה

ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה שהורה, כי יש לקיים את צוואתה השנייה של המנוחה, ולהעדיף אותה על פני שתי צוואות אחרות. בית המשפט קמא מצא לאמץ וליתן תוקף לצוואה השנייה של המנוחה, אשר בעניינה לא הוגשה התנגדות ולא הובאה כל ראיה להשפעה בלתי הוגנת מצד המשיבים קודם לעריכתה, וזאת אחר שהוכח באופן ברור כי הם כלל לא היו מודעים לעריכתה של צוואה זו, וכי המנוחה הייתה כשירה לערוך צוואה אותה עת.

בית המשפט דחה את הערעור ופסק כלהלן:

ערכאת הערעור תיטה שלא להתערב בקביעות שכאלו כל עוד על פניו לא נראה כי נפלה בהן טעות חמורה וחריגה הנשקפת באופן בולט מתוך מארג העדויות. במקרה זה, פסק דינו של בית המשפט מיוסד על קביעות עובדתיות שהורתן בהתרשמותו מהעדים הרבים שהעידו לפניו, מתייעוד רפואי רלבנטי ומחוות דעת מומחה רפואי ותיק ומיומן שמונה על ידו.

בית משפט קמא, בדין, לא קיבל את סיפורו הנפתל והמוזר של העד לפיו כל עניין התרקמות הצוואה הנזכרת נעשה שלא בידיעתו של המערער, וסבר כי העד אינו דובר אמת. גם לעניין זה יש לקבל את קביעתו של בית משפט קמא ואין מקום להתערב בממצאי המהימנות וההתרשמות שלו. הובהר בפסיקת בית המשפט העליון כי כאשר עד נמצא משקר בעניין מהותי הרלבנטי לנדון עדותו יש לראות את כלל עדותו כשיקרית.

פעולות התקנת מצלמות על מנת להגן על חסוי מפגיעה מאחרים אינה נמנית בין הפעולות הדורשות אישור ואולם גם אם תמצוי לומר כי פעולה זו נדרשת אישור בית המשפט, הרי שבית המשפט המוסמך הוא בית המשפט לענייני משפחה.

פסק דין

אקדמות מילין

שלוש צוואות ערכה המנוחה א. ב. ז"ל (להלן – המנוחה) קודם שהלכה לבית עולמה בשל מחלה חשוכת מרפא, הצדדים – בנה של המנוחה, אחותה ואחייה מתקוטטים באשר לצוואה אותה יש לקיים.

בית המשפט לענייני משפחה בפ"ת (כב' הש' א. נוס) מצא כי יש לקיים את צוואתה השנייה של המנוחה, זו שנערכה בשנת 2009, ומכאן הערעור.

הנדרש לנדון

1. למנוחה שני בנים בגירים – א., המערער דכאן (להלן – המערער) וד., המנוחה נישאה לאביהם של ילדיה, התגרשה ממנו ונישאה לו שנית ואף התגרשה ממנו בשנית בשנת 2004.

המנוחה התגוררה קודם גירושיה השניים בארה"ב ואולם אחר גירושיה ובעקבות גידול סרטני אלים שהתגלה בראשה שבה ארצה.

מינוי אפוטרופוס לגוף למנוחה

2. ביום 17.12.12 מונתה אחותה של המנוחה (להלן – המשיבה או האחיות לפי העניין), כאפוטרופסית לגופה וזאת אחר שבבקשה שהוגשה על ידה צוין כי המנוחה סובלת מגידול סרטני בראשה שאינו בר טיפול וכי אין באפשרותה לקבל החלטות באופן שקול וצלול. בבקשה צוין כי א. המערער מסכים למינוי וכי הבן ד. שוה בארה"ב ואינו בקשר עם המנוחה.

3. ביום 6.8.13 הגיש המערער בקשה להחלפת האפוטרופוס לגוף למנוחה. בבקשתו טען כי נתן אמון במשיבה ואולם גילה כי כל מטרתה היא להשתלט על המנוחה ורכושה. בתסקיר רשויות הרווחה שהתבקש ע"י בית המשפט הומלץ על מינוי גורם זר כאפוטרופוס למנוחה בשל מערכת היחסים העכורה שבין הצדדים. ביום 9.12.13 הורה בית המשפט על מינוי הקרן לטיפול בחסויים (להלן- הקרן) כאפוטרופא זמנית לגופה ורכושה של המנוחה למשך שנה.

4. ביום 19.2.15 הוגשה ע"י הקרן תביעה כנגד המערער לביטול הסכם מיום 12.7.13 להעברת דירת המנוחה ללא תמורה לידיה (להלן- הסכם המתנה).

צוואות המנוחה

5. ביום 30.10.15 הלכה המנוחה לבית עולמה. כאמור, בחייה ערכה המנוחה שלוש צוואות -

הצוואה הראשונה (10.12.06)

6. בצוואתה הראשונה, צוואה נוטריונית בחתימת הנוטריון עו"ד יעקב גולדברג, שנערכה ביום 10.12.06, ציוותה המנוחה את דירתה שבנתניה לרבות כל המטלטלין לאחייה - המשיב 1 (להלן - המשיב) ואת יתרת רכושה וזכויותיה ציוותה לאחותה המשיבה.

עוד צוין בצוואה כי ככל ומי מהמשיבים לא יהיה בחיים בעת פטירת המנוחה, ירש משנהו את כלל עזבונו, וככל ששני המשיבים לא יהיו בחיים בעת פטירתה ירשו את כל רכושה שני ילדיה המערער וד. בחלקים שווים (להלן- הצוואה הראשונה).

הצוואה השנייה (20.8.09)

7. גם צוואתה השנייה של המנוחה הייתה צוואה נוטריונית שאושרה ע"י הנוטריון עו"ד אלנה יאמפולסקי. הצוואה נערכה ביום 20.8.09 ובמסגרתה שבה המנוחה וציוותה את עזבונו באופן הזהה בעיקרו לאמור בצוואה הראשונה, תוך שהיא מוסיפה ומציינת כי היא מבקשת לצוות את דירתה ותכולתה למשיב כיוון שהיה לצידה בשעותיה הקשות (להלן- הצוואה השנייה).

נציין כי עו"ד יאמפולסקי ציינה בעדותה כי אינה זוכרת מי התקשר עמה לצורך עריכת הצוואה ואולם היא זוכרת כי ירדה ממשרדה על מנת לפגוש את המנוחה שהייתה אותה עת על כסא גלגלים (עמ' 115 ש' 24-20 לפר').

צוואה שלישית (19.4.13)

8. צוואתה השלישית של המנוחה שנערכה ביום 19.4.13 הייתה צוואה בעדים עליה חתמו העדים – אייל טרבלסי ועופרי סגל והמנוחה חתמה עליה בחתימת אצבע.

בצוואה זו ציוותה המנוחה את כלל עזבונה למערער, וככל שזה לא יהיה בחיים בעת פטירתו- לילדיו בחלקים שווים בניהם. לבן ד. הורישה המנוחה שקל אחד (להלן- הצוואה השלישית).

לעניין זה נציין כי העד מר סגל, שטען כי היה חברו הקרוב של המערער אותה עת, ערך את הצוואה בעצמו, למרות שהוא חסר השכלה משפטית, אחר שלטענתו דובר את המנוחה ולמד ממנה כי זהו רצונה, וכל זאת ללא ידיעתו של המערער.

מתנה (12.7.13)

9. בנוסף לצוואות הנזכרות חתמה המנוחה ביום 12.7.13 על מסמכי מתנה בה היא מעניקה את הדירה למערער, לפני עו"ד א. הופרט (להלן – הסכם המתנה). בסמוך לעריכת הצוואה הזמין המערער רופאה לבית המנוחה על מנת שתאשר את כשירותה לחתום על הסכם מתנה, הרופאה אשר זהותה לא התבררה במסגרת ההליך סירבה לכך. כעבור מספר ימים זומן ע"י המערער ד"ר איתן חבר לצורך מתן חוות דעת בעניין זה, והוא ניאות למתן חוות הדעת המציינת כי המנוחה הייתה כשירה להחליט על מתן מתנה אותה עת.

העימות בין הצדדים

10. כעולה מתסקיר רשויות הרווחה מיום 15.10.13, הצדדים התעמתו בניהם ביחס למנוחה עוד בחייה עד שדומה היה כי הם דואגים לאינטרס האישי שלהם תחת דאגה לאינטרס המנוחה.

הצדדים אף הגישו צווי מניעה הדדיים האחד כנגד משנהו, והמשיבה אף התקינה מצלמות בבית המנוחה אחר ששמה ליבה לכך שהתנהגותה של המנוחה השתנתה. לטענתה, מתוך הצילומים עלה כי המערער החתים את המנוחה על מסמכים שונים.

בהליך שהתקיים לפני בית המשפט לענייני משפחה בבקשה למניעת הטרדה שהוגשה ע"י המשיבה (ה"ט 4979-08-13) קבעה סגנית הנשיאה כב' הש' ר. מקייס, בין השאר, כי היא מאשררת את פעולתה של המשיבה להצבת מצלמות בבית המנוחה שכן תכליתן הייתה לוודא כי אין מי הפוגע בגופה או בנפשה של החסויה.

11. המערער עתר לקיים את הצוואה השלישית ואילו המשיבים, אשר התנגדו לה עתרו לקיום הצוואה השנייה (בתחילה עתר המשיב לקיום הצוואה הראשונה אך לאחר כן תיקן בקשתו ועתר לקיום הצוואה השנייה).

חוות דעתו של פר' פניג

12. כיוון שעיקר מחלוקתם של הצדדים היה עניין כשירותה של המנוחה לעשות את צוואתה השלישית, מינה בית משפט קמא לעניין זה את פר' שמואל פניג, אשר מצא בחוות דעתו מיום 14.5.17 כי קיימת סבירות גבוהה יותר כי המנוחה לא הייתה כשירה לעריכת צוואה במועד עריכת הצוואה השלישית – 19.4.13.

פר' פניג מצא, בין השאר, כי הגידול אצל המנוחה פגע באונות הפרונטליות שלה וכי בתעודת רופא מיום 17.12.12 נכתב כי היא אינה מסוגלת לקבל החלטות כלשהן, כי אינה מזהה אותו ואינה מתמצאת בזמן ובמקום. בצד זה באותה תעודה הומלץ על מינוי אפוטרופוס לגוף בלבד (למעשה לצורך כך נעשתה הפנייה לבית המשפט). פר' פניג הבהיר כי האונה הפרונטלית אחראית על תפקודים ניהוליים לרבות תהליכי קבלת החלטות ויישום התנהגויות בקונטקסט חברתי, וכי פגיעה באונה זו אינה רק בתהליכי הדיבור והתקשורת אלא גם בתהליכי ההבנה המורכבים יותר. המומחה נתן דעתו אף לתסקיר העו"ס מיום 15.10.13 בו צוין כי המנוחה "אינה מצליחה להביע את רצונותיה". פר' פניג התרשם מעניין זה אף מבדיקת הרופאה שבאה לבקשת המערער לבדוק את מצבה של המנוחה כי "למרות סבלנותה של הרופאה ולמרות העידוד של הבן" המפגש עם המנוחה "לא הפיק כל ידע על מצבה הקוגניטיבי".

13. פר' פניג נשאל שאלות הבהרה ובכללן התבקש להתייחס להערכתו של דר' איתן חבר אשר פגש את המנוחה בעת חתימתה על הסכם המתנה מספר חודשים לאחר עריכת הצוואה ואשר התרשם, כאמור, כי היא מבינה את נושא חתימתה.

פר' פניג הבהיר בתשובותיו כי אכן עדיפה חוות דעת מזמן אמת על חוות דעת בדיעבד הנערכת באופן רטרואספקטיבי, ואולם בחקירתו הבהיר, אחר שראה את סרט הוידאו המתאר את המפגש בין המנוחה לדר' איתן חבר, כי ניתן להתרשם באופן ברור כי המנוחה לא יכלה לבטא אותה עת את רצונה בצורה ברורה ובאופן שצדדי ג' (עורך הדין או עדים לצוואה) יבינו את רצונה ומתוך שכך נותר איתן בדעתו כי המנוחה ככל הנראה לא הייתה כשירה לעשיית צוואה במועד חתימתה על הצוואה השלישית (עמ' 133 ש' 22-27).

פסק דינו של בית משפט קמא

14. בית משפט קמא בפסק דין ארוך ומנומק מצא לקיים את צוואתה השנייה של המנוחה.

בית המשפט בחן תחילה את הסוגיה האם ניתן להכשיר את הצוואה השלישית על אף שזו נחתמה ע"י המנוחה אחר שמונה לה אפוטרופוס לגוף ביום 17.12.12 ואפוטרופוס לרכוש ביום 9.12.13 וקבע כי ככלל אין מניעה שחסוי יערוך צוואה גם אם מונה לו אפוטרופוס ובלבד שהחסוי יכול היה להבין בטיבה של צוואה אותה עת, וכי אין במינוי האפוטרופוס כשלעצמו כדי להביא למסקנה שהמנוחה לא הייתה כשירה לעריכת צוואתה השלישית.

בצד זה, בית המשפט התרשם מחוות דעתו של פר' פניג שנשענה על תיעוד רפואי שנבחן על ידו ובכלל זה דו"ח סוציאלי מיום 23.11.09, אישור זכאות לגמלת נכות מיום 4.1.10, תעודת רפואית בבקשה למינוי אפוטרופוס מיום 17.12.12, סיכום אשפוז בבית חולים "לניאדר" מיום 24.12.12, סיכום ביקור נוירולוגי מיום 6.6.13, סיכום מידע רפואי מיום 14.7.13, ותסקיר רשויות הרווחה הנזכר מיום 15.10.13, כי אכן המנוחה לא הייתה כשירה במועד חתימת הצוואה השלישית ומכל מקום, המערער לא הצליח להציג תיעוד רפואי הסותר מסקנה זו.

15. בית המשפט התרשם מעדות המשיבים באשר למצבה הרפואי והפיזי של המנוחה בראשית שנת 2013 לפיה המשיבה לא יכולה הייתה לדבר או להזיז את אבריה וציין כי טענות אלו קיבלו את אישושן מתיעוד רפואי שהוצג לפניו ע"י המשיבים.

זאת ועוד, בית המשפט מצא את עדותו של העד לצוואה, מר סגל, לפיה הוא מיוזמתו שאל את המנוחה האם ערכה צוואה והאם היא חפצה לשנותה ואחר שהשיבה לו שברצונה לשנות הצוואה לטובת המערער הוציא מהמחשב צוואה

התואמת את רצונה והחתימה עליה מבלי לעדכן את המערער, כבלתי אמינה וכי "מדובר בהתנהלות חריגה אשר אינה תואמת את הנתונים האובייקטיביים שהוצגו בפני בית המשפט בנוגע למצב המנוחה באותה עת" שכן מהמסמכים הרפואיים, מחוות דעתו של פר' פניג ומהסרטונים בהם צפה בית המשפט ניתן להסיק כי "מצבה של המנוחה מנע ממנה להביע את רצונה בחופשיות" ואף לא באופן בו תואר הדבר ע"י העד. בית המשפט הבהיר כי אינו נותן אמון בגרסתו של העד, מר סגל, לפיה הצוואה נערכה לפי רצונה החופשי של המנוחה. כך סבר בית המשפט כי נוכח הקירבה בין העד למערער יש לדחות את טענתו כי המערער לא ידע דבר אודות הצוואה השלישית לאורך הליך הכנתה וכן את הטענה כי העד החתים את המנוחה, אמו של המערער, ללא ידיעתו.

בית המשפט אף נתן דעתו לכך שהעד השני לצוואה מר טרבליסי לא הופיע לדיון ותצהירו נמשך והוצא מתיק בית המשפט.

בית המשפט קבע, אפוא, כי המנוחה לא הייתה כשירה להבין בטיבה של צוואה בעת חתימתה על הצוואה השלישית.

מתוך שכן אישר בית המשפט את הצוואה השנייה שכן המערער על אף שהיה מודע לקיומה של הצוואה השנייה התנגד אך ורק לצוואה הראשונה!

לעניין זה, בית המשפט התרשם, בין השאר, מעדות המשיבה כי לא ידעה כלל על הצוואה השנייה מעצם העובדה שהמשיב הגיש בתחילה בקשה לקיום הצוואה הראשונה.

16. **בית המשפט התייחס בפסק דינו אף לעניין הסכם המתנה עליו חתמה המנוחה וציין כי המערער ביקש להעיד את כל העדים אשר להם קשר להסכם המתנה וכי עניין המתנה התברר במלואו במסגרתו של ההליך, ורק כאשר העיר בית המשפט בפתח הישיבה בה נשמעו סיכומי הצדדים כי למעשה התביעה לביטול המתנה נמחקה, טען המערער שאין כל מקום לדון בסוגיית המתנה. מכל מקום, בית המשפט סבר כי נוכח שמיעת כלל העדויות יש לקבוע כי "שאלת כשרותה של המנוחה במועד בו ניתנה המתנה קשורה קשר הדוק לבירור ההתנגדויות, ממילא מהווה קביעת בית המשפט בעניין המתנה השתק פלוגתא בסוגיה זו".**

בית המשפט ציין כי דבר מתן המתנה התגלה אך ורק מתוך צפייה בהקלטות שהופקו מהמצלמות שהוצבו בדירת המנוחה. בית המשפט התרשם מהקלטות כי המערער ואשתו, לירון, "לא בחלו בהפעלת לחץ על המנוחה" וכי אמה של לירון נרתמה אף היא למשימה. בית המשפט התרשם באופן חד משמעי כי עניין המתנה

אינו "במהלך פרי יוזמתה של המנוחה אלא כתוצאה של לחץ מסיבי שהפעיל המערער על המנוחה".

בכל הקשור לכשירותה של המנוחה בעת חתימתה על הסכם המתנה התייחס בית המשפט לחוות דעתו של ד"ר חבר, אשר אומנם ציין כי התרשם שהמנוחה מבינה את השאלות ואולם אין היא מסוגלת להשיב לשאלות מלבד מילים בודדות, אינה מתמצאת בזמן אך מזהה את בנה המערער, וכי למרות הליקויים השונים מהם היא סובלת היא מסוגלת לבטא את רצונה להעביר במתנה את דירתה למערער. בית המשפט מצא כי לא ניתן להיסמך על חוות דעת זו לצורך קביעת כשירותה של המנוחה למתן מתנה אותה עת, בית המשפט מצא כי חוות הדעת נעשתה לבקשת המערער וכי המנוחה השיבה לד"ר חבר ב"אמצעות שפת גוף ומצמוצי עיניים" וכי הוא הודה כי לא שאל את המנוחה האם היא חפצה להעביר את הדירה למישהו אחר שאינו מישהו מילדיה, כי לא היה מודע לקיומן של הצוואות שנערכו ע"י המנוחה וכי המנוחה לא הבהירה לו כי ערכה צוואות בעבר, הוא לא היה מודע לכך שמונה למנוחה אפוטרופוס, ואף אישר כי היא הייתה זקוקה לאפוטרופוס במצבה, הוא הבהיר כי היא הייתה תלויה לחלוטין בסובבים אותה וניתנת להשפעה בקלות (עמ' 169 ש' 12-13). מתוך שכך מצא בית המשפט כי ד"ר חבר "צויד במידע חלקי בלבד אודות המנוחה וככל הנראה לא נחשף למסמכים הרפואיים אשר ציינו לקויות קוגניטיביות אצל המנוחה", כך ד"ר חבר לא היה מודע כלל לסכסוך בין הצדדים, כאשר כלל הנתונים הנזכרים הם משמעותיים להחלטה על העברת הדירה למערער.

17. בית המשפט הוסיף והתייחס לחוות דעתו של ד"ר איציק ארמנד מיום 24.5.13 אשר ביצע הערכה קוגניטיבית תפקודית למנוחה וקבע כי היא "מאוד פסיבית, אינה מתמצאת בזמן ובמקום...אינה מסוגלת לענות על שאלות, כושר שיפוט לקוי, אינה מבינה ואינה מסוגלת להביע את רצונה. טווח קשב וריכוז מאוד מצומצם, לא ניתן לבדוק רמת זיכרון ולא ניתן לבצע מיני מנטל מאחר ואינה מסוגלת לשתף פעולה..."

וסיכומו של ד"ר ארמנד כי "מדובר באישה סעודית, עם ירידה קוגניטיבית קשה, אינה משתפת פעולה, ככל הנראה על רקע הגידול בראש, בעלת כושר שיפוט לקוי ואינה מסוגלת לקבל החלטות באופן מודע".

בית המשפט התרשם כי מדובר בתיעוד רפואי שנערך בין עריכת הצוואה השלישית למתן המתנה ויש בו להבהיר באופן חד משמעי את מצבה הקוגניטיבי של המנוחה והעדר כשירותה לעריכת המסמכים הנזכרים.

בית המשפט הוסיף והתייחס לחוות דעת של מר אמיר כץ, נירופסיכולוג, שבדק את המנוחה ביום 9.6.13 וציין כי המנוחה אינה מתמצאת בזמן ובמקום, מוגבלת ביכולת לשתף פעולה ולהפיק משפט בן יותר ממילה אחת, כי רמת ההבנה שלה והתחום המילולי והביצועי שלה ירודים וכי יכולתה להבין מצבים מורכבים או לקבל החלטות לקויה ביותר.

מר כץ ציין כי חוות הגעת הנזכרת מהווה טיוטה שנעשתה לפניית הרופא המטפל ד"ר דניאל עובד וכי לאחר מכן פנה אליו המשיב וביקש ממנו להוסיף כי המנוחה אינה כשירה לחתום על מסמך משפטי ולפיכך הכין מסמך מתוקן. בית המשפט התרשם מהטיוטה שהוכנה לפני פנית המשיב כמסמך אובייקטיבי המלמד שהמנוחה לא הייתה כשירה להענקת המתנה.

כמו כן בית המשפט למד מתוך הקלטות שהוצבו בדירת המנוחה כי רופאה שהוזמנה ביום 19.7.13 להעריך את מצבה של המנוחה סירבה לאשר את כשירותה של המנוחה במצבה. המערער אשר הזמין את אותה רופאה טען כי לא עלה בידו לאתרה ולכן לא הביאה לעדות.

בית המשפט אף התרשם מעדותו של עו"ד הופרט שהחתיים את המנוחה על הסכם המתנה וציין כי במהלך החתימה נכחו המערער, אשתו, הגב' אילון והמטפלת וכי הכין את התצהיר מראש והחתיים את המנוחה על התצהיר וייפוי כוח בלתי חוזר באמצעות טביעת אצבע לאחר שאחז בידה והובילה למקום החתימה. עו"ד הופרט אף יצג את המערער בהליך צו ההגנה.

בית המשפט התרשם בסופו של יום כי לא הוכחה גמירות דעתה של המנוחה לחתום על הסכם המתנה וכי מצבה הקוגניטיבי אותה עת לא אפשר לה לגבש הסכמה והבנה של משמעות המתת אותו נתנה, לכאורה, למערער.

מתוך שכך הוסיף בית המשפט וקבע כי המנוחה לא הייתה כשירה להעניק את המתנה למערער במועד חתימתה על הסכם המתנה.

בית המשפט חייב את המערער בהוצאות משפט בסך 50,000 ₪.

תמצית טענות המערער

18. שגה בית המשפט בכל הקשור לקביעותיו באשר לכשירות המנוחה להכנת מתנה כאשר לא הייתה לפניו כל תביעה לעניין זה.

כך שגה עת נסמך, בין השאר, על טיוטת חוות דעת שהוכנה ע"י מר אמיר כץ שעה שהוכח שהוא משמש כ"חותמת גומי" בידי המשיבים, בהתייחס לתכתובת מייל בינו לבין המשיב במסגרתה עלה כי המשיב ביקש ממנו לשנות פרטים כאלה ואחרים בחוות הדעת.

19. שגה בית המשפט בכך שאפשר למשיבים לעשות שימוש פסול בהקלטות ותמלילים שהושגו תוך כדי פגיעה בפרטיות והאזנת סתר אסורה. שגה בית המשפט עת הסתמך על החלטת סגנית הנשיאה אשר התירה את התקנת המצלמות שכן שופט שלום אינו מוסמך לאשר ביצוע האזנת סתר, לפיכך שומה היה להוציא את תמלילי השיחות שהוקלטו במצלמות ולא להתבסס עליהם בפסק הדין. יתר על כן, שגה בית המשפט בכך שהסתמך על חלקים ערוכים, מגמתיים וחלקיים של הסרטונים. בית המשפט הסתפק בסרטונים הערוכים שנמסרו לו תחת לצפות במלוא הדיסק הכולל את מכלול ההקלטות שבוצעו וכך לא היה להתבסס על תמונה מלאה ואמיתית אלא אך ורק מהקטעים אשר חפצו המשיבים שיצפה בהם. זאת ועוד, גם מהתמלולים הערוכים ניתן ללמוד שהמערער לא בודד את המנוחה אלא הבהיר לה כי יכבד כל החלטה שלה.

20. שגה בית המשפט עת בחן את המצב הקוגניטיבי של המנוחה בעת עריכת הצוואה השלישית ללא כל תיעוד של מעמד הבדיקה של מר כץ או תיעוד מעמד החתימה על הצוואה. כך שגה בית המשפט עת העדיף את חוות דעתו של פר' פניג שמעולם לא פגש את המנוחה על חוות דעתו של ד"ר חבר שנכתבה לאחר בדיקה ישירה שביצע למנוחה, וזאת שעה שפר' פניג עצמו ציין כי קיימת עדיפות לחוות דעת שנערכת בזמן אמת על חוות דעת שנערכת בדיעבד אחר פטירתו של הנבדק.

21. שגה בית המשפט בקבעו שעל המערער היה להציג ראיות אודות כשירותה של המנוחה בעת עריכת הצוואה האחרונה. כך שגה בית המשפט בכך שלא הורה למומחה, פר' פניג, להגיש את חומרי הגלם ששימשו אותו להכנת חוות דעתו.

22. שגה בית המשפט בכך שקבע כי לא הוכחה השפעה בלתי הוגנת של המשיבים על המנוחה וקיבל את התנגדותם לקיום הצוואה השלישית. דווקא המשיבים השפיעו באופן בלתי הוגן על המנוחה, כך המשיבה בקשה מהמערער שלא ודיע למנוחה על פטירת אביו, בעלה לשעבר, וזאת מתוך חששה כי הדבר יביא לשינוי הצוואה.

23. שגה בית המשפט עת קבע כי עדותו של העד לצוואה, מר סגל, מעוררת תמיהות שכן לא טרח לבחון את כשירותה של המנוחה לערוך צוואה בעת עריכתה. תפקידו של עד הוא לאשר כי המצווה חתם על הצוואה לפניו בדעה צלולה ומרצונו החופשי, הא ותו לא.

24. שגה בית המשפט בהתעלמו מכך שהמשיבים לא טרחו בזימון עדה מהותית – המטפלת של המנוחה, אשר הייתה יכולה ללמד על מצבה הקוגניטיבי בעת עריכת הצוואה השלישית.

25. שגה בית המשפט עת ביטל את הסכם המתנה שעה שלא הייתה כל תביעה תלויה ועומדת בעניין זה לפניו, ולחלופין התעלם מגמירות דעתה של המנוחה במעמד חתימת המתנה לתת המתנה למערער.

תמצית טענות המשיבים

26. פסק דינו של בית משפט קמא הוא עובדתי ונסמך על עדות המומחה שמונה מטעמו ואשר חוות דעתו לא נסתרה. בית המשפט נסמך על התרשמותו מעדות של לא פחות מ 12 עדים, מסמכים רפואיים, צילומי וידאו ותמלולים.

27. בדין מצא בית משפט קמא כי עריכת הצוואה השלישית הייתה מעשה שנעשה ע"י המערער וחברו העד סגל תוך ניצול מצבה הקשה של המנוחה ולאחרי כן אף החתמתה שלא כדין על הסכם מתנה. לא לחינם לא הסכימה הרופאה שהביא המערער לאשר את כשירותה של המנוחה לתת מתנה ולא לחינם התחמק המערער מהבאת הרופאה לעדות. בדין לא נסמך בית המשפט על חוות דעתו של ד"ר חבר אשר הובא אף הוא ע"י המערער לקביעת כשירותה של המנוחה לתת מתנה וזאת אחר שהוכח כי בדיקתו של ד"ר חבר הייתה חסרה ביותר ולא מקצועית בעליל.

28. בדין נסמך בית המשפט על חוות דעת המומחה מטעמו, פר' פניג, אשר הייתה מנומקת ומאוששת בתיעוד רפואי רב שעמד לפני המומחה.

29. אין ממש בטענות המערער כי בית משפט קמא לא היה מוסמך לדון בעניין כשירותה של המנוחה לתת מתנה אחר שטענה זו עלתה אך ורק בסיכומיו ואחר שבמסגרת תצהיר העדות הראשית שהוגש מטעמו הוא שטח את מלוא הטענות הנוגעות לעריכת הסכם המתנה ואף הביא לעניין זה אין ספור עדים.

30. בית משפט קמא לא נסמך כלל על חוות דעת מר כץ בכל הקשור לכשירות המנוחה לעריכת צוואתה ומכל מקום, אף ביחס לכשירותה לתת מתנה נסמך בית המשפט על טיטוט חוות הדעת אשר בוודאי לא הושפעה מהמשיב או מי מטעמו. לבד מכך המשיב כלל לא ביקש להגיש חוות דעת זו אלא המערער הוא זה שזימן את מר כץ לחקירתו כעד מטעמו.

31. אין ממש בתלונותיו של המערער בעניין הקלטות שצולמו בבית המנוחה. בית משפט קמא נדרש לעניין זה מספר פעמים וניתנו מספר החלטות חלוטות בעניין. כמו כן מלוא הסרטונים נמסרו לידי המערער כבר בחודש אוגוסט 2013 במסגרת תיק האפוטרופסות כך שאין מקום לטענותיו באשר לאופן הגשת ההקלטות.

32. בדין ניתן תוקף לצוואת המנוחה משנת 2009 שכן לא יכול להיות חולק כי במועד זה היא הייתה כשירה לעריכת צוואתה שכן היא רכשה דירה ואף ניהלה חשבון בנק אותה עת.

33. אחר שבחנו את טענות הצדדים מצאנו כי דין הערעור להידחות. פסק דינו של בית המשפט מיוסד על קביעות עובדתיות שהורתן בהתרשמותו מהעדים הרבים שהעידו לפניו, מתיעוד רפואי רלבנטי ומחוות דעת מומחה רפואי ותיק ומיומן שמונה על ידו. מן המפורסמות הוא שערכאת הערעור תיטה שלא להתערב בקביעות שכאלו כל עוד על פניו לא נראה כי נפלה בהן טעות חמורה וחריגה הנשקפת באופן בולט מתוך מארג העדויות (עעמ 1909/19 - בנייני מ.י. גינדי הנדסה ופיתוח בעמ נ' עיריית רחובות, [פורסם בנבו] (2021); ע"א 3592/18 נג'אר נ' תופיק, [פורסם בנבו] פסקה 3 (2021); ע"א 8949/17 שוקר נ' אינספקס בע"מ, [פורסם בנבו] פסקה 11 (2021)). בנדון פסק דינו של בית משפט קמא נומק כדבעי ולא התעלם מקשיים שונים העולים מעדויות כל אחד מהצדדים וחסרונות ופגמים בכל אחת מהעדויות, ועל אף שכך בא למסקנה אליה הגיע מתוך התרשמות הן ממהימנות הצדדים, הן מהתיעוד הרפואי שהונח לפניו והן מחוות דעת המומחה שמונה על ידו, ואין אנו מוצאים מקום להתערב במסקנות אלו. וביתר הרחבה -

34. בית המשפט התרשם כי עסקינן במנוחה אשר הלכה לבית עולמה לאחר מחלה קשה אשר השפיעה באופן ממשי על כושרה הקוגניטיבי והתפקודי, וכן התרשם כי הקשר בינה לבין שני ילדיה במהלך השנים היה רעוע בעיקרו.

בית המשפט מצא לאמץ וליתן תוקף לצוואה השנייה של המנוחה, אשר בעניינה לא הוגשה התנגדות ולא הובאה כל ראיה להשפעה בלתי הוגנת מצד המשיבים קודם לעריכתה, וזאת אחר שהוכח באופן ברור כי הם כלל לא היו מודעים לעריכתה של צוואה זו (שכן בתחילה הם הגישו לביצוע את הצוואה הראשונה משנת 2006), וכי המנוחה הייתה כשירה לערוך צוואה אותה עת, שכן רכשה דירה, פתחה חשבון בנק וניהלה אותו אותה עת, זאת לבד מהעובדה שהמערער הצהיר כי בשנים אלו המנוחה הייתה כשירה ועצמאית.

35. בית המשפט הוסיף ומצא כי בשל התדרדרות נמשכת במצבה הבריאותי של המנוחה על רקע הגידול בראשה, היא הפכה כעבור זמן לסיעודית ונדרשה למטפלת צמודה, לא יכלה לדבר ולא יכולה הייתה להביע את רצונה, וזאת כעולה מתיעוד רפואי שנפרטו להלן. מצב זה דרש מינוי אפוטרופוס לגוף למנוחה, מינוי שנעשה, כאמור, בשנת 2012, חודשים קודם לחתימתה על הצוואה השלישית.

בית המשפט אף מצא כי סיפורו של העד סגל באשר לאופן עריכת הצוואה בלתי הגיוני ולא אמין. העד סיפר כי הוא עצמו, על דעתו שלו (!) תחקר את המנוחה ובירר עמה האם הכינה צוואה, ואילו המנוחה, בדרך כזו או אחרת שאינה ברורה עד תום, נוכח מגבלות הדיבור והתנועה הקשות מהן סבלה אותה עת, הבהירה לו כי ערכה צוואה אך היא מעוניינת לשנותה לטובת המערער. מעשה דברים זה הנטען ע"י העד, אכן נראה על פניו משונה ומנותק מן המציאות בהתייחס לכלל חוות הדעת והתיעוד הרפואי אשר הונח לפני בית המשפט באשר ליכולותיה הפיזיות והקוגניטיביות של המנוחה להביע דעתה אותה עת, ובוודאי להביע את דעתה המדויקת והברורה מה יעשה ברכושה, והנה העד סגל אשר לא הוטרד כלל ועיקר ממצבה הקשה של המנוחה לא זו בלבד שלא טרח לאשש את כשירותה לעשות צוואה באמצעות רופא שיבדוק אותה קודם עריכת צוואה, הכין על דעת עצמו צוואה, למרות שאינו עורך דין או משפטן ואינו בקי בעריכת צוואה לפרטיה, כאשר להצהרתו המנוחה, שראתה את המסמך (וספק רב ביותר אם הייתה כשירה לקרוא את המסמך ולהבינו בכלל) – "פחות או יותר הסכימה" לתוכנה (עמ' 67 ש' 24-25 לפר').

דומה כי כבר כאן יש מקום לפסול הצוואה – בית המשפט אינו מאשר צוואה שהמצווה "פחות או יותר" הסכים לתוכנה!. בית המשפט יכול לאשר אך ורק צוואה שברור שכולה, לפרטיה ולתנאיה, הובנו ע"י המצווה, לא "כמעט" לא "בערך" - אלא באופן מלא, ברור וחד, רק כך מתקמת – גמירות דעת, אין לדבר על גמירות דעת חלקית, על הבנה חלקית או מעורפלת, אלא אך ורק על הבנת טיבו של מסמך

הצוואה במלואו על כל פרטי התוכן שבו, עניין, שכאמור, בנדון, עד הצוואה אינו יכול להעיד עליו. זאת ועוד, אין לקבל טענה כי הצוואה תוקנה תוך כדי ביקורו של מר סגל אצל המנוחה שכן אין כל תיקון על גבי הצוואה גופה אשר הודפסה ע"י מר סגל לטענתו ממחשבו שלו.

36. ועוד, בית משפט קמא, בדין לטעמנו, לא קיבל את סיפורו הנפתל והמוזר של העד לפיו כל עניין התרקמות הצוואה הנזכרת נעשה שלא בידיעתו של המערער, וסבר כי העד אינו דובר אמת. גם לעניין זה אנו מקבלים את קביעתו של בית משפט קמא ואיננו מוצאים מקום להתערב בממצאי המהימנות וההתרשמות שלו. ונאמר אף יותר מכך - הובהר בפסיקת בית המשפט העליון כי כאשר עד נמצא משקר בעניין מהותי הרלבנטי לנדון עדותו יש לראות את כלל עדותו כשיקרית כך בעניין ע"א 765/18 - שמואל חיון נ' אלעד חיון, [פורסם בנבו] (2019), הובהר -

"הפעלתה של חזקה זו (להלן: חזקת השקר) במקרהו של בעל דין אשר מוסר בידעין עדות שקרית בנושא מרכזי להתדיינות, המצוי בליבת המחלוקת, הינה ברורה ומובנת מאליה. ברוב רובם של מקרים כאלה, אם נכריע את הדין לחובתו של בעל דין ששיקר - וזאת, אף מבלי לנתח ראיות אחרות - לא נטעה. הסתמכות על חזקת השקר יכול שתובילנו להחלטה לא נכונה במקרים חריגים שבחריגים (אם לא נאמר זניחים). המשאבים השיפוטיים שאותם יש להשקיע כדי לאתר את המקרים הללו ולהגיע לחקר האמת גם בהם, יהיו כרוכים בעלויות מוגזמות מבחינה חברתית. עלויות אלו תהיינה גבוהות יותר מהמחיר של טעות בקביעת עובדות באותם מקרים חריגים שבחריגים. אשר על כן, הפעלתה השיטתית של חזקת השקר תמזער את העלות החברתית הכוללת של טעויות ושל האמצעים השיפוטיים שנועדו למנען - תוצאה רצויה לכל הדעות, שכל מערכת משפטית צריכה לשאוף להגיע אליה (ראו [טליה פישור](#) ואלכס שטיין, "דיני ראיות", הגישה הכלכלית למשפט 1103, 1106-1105 (בעריכת אוריאל פרוקצ'יה, 2012))"

ובעניין ע"א (י-ם) 6275-05-10 מדינת ישראל משרד הביטחון נ' עזבון המנוח פארס ענאד זמן, [פורסם בנבו] בפסקה 19 (7.8.2011) הבהיר כב' הש' נ. סולברג:

"... מי שפורש מן האמת בעניין אחד, יש חשש שיעשה כן גם בעניינים אחרים. לפיכך, אם נמצא התובע משקר, יש להישמר מפני הסתמכות גם על חלקי גרסתו שלא הופרכו. שיקול נוסף הוא שיקול מוסדי: אין ליתן פרס לדוברי שקר. קבלת גרסה מתקנת ומשופצת כמוה כמחילה על עדות שקר, והסתמכות על ראיות ההגנה כדי לחזק את גירסתה המשופצת של התביעה כמוה כמתן גמול ותמריץ למי שאינם דוברים אמת. כך כאשר

מבקש תובע לשנות את גרסתו במהלך המשפט, כשהופרכה
גרסתו בחלקה"

בנדון נראה כי עדותו השיקרית, על פניה, של העד סגל המתערבבת בעדות התובע כי לא ידע על מעשה הצוואה המתואר ע"י העד, יש בה לאיין את מעשה הצוואה השלישית, טענתו של העד כי המערער לא ידע כלל על הצוואה, וכי כל יוזמתה, עניינה ופועלה היה מעשה שלו, עת ניסה לדובב את המנוחה, אשר באותה עת הדיבור "דיבוב" כלל לא התאים לעניינה, עת לכל היותר ניתן היה להפיק תגובה ממצמוץ עיניה או הגיית מילה בודדה פה ושם, היא כה מופרכת עד שבדין לא קיבל בית המשפט את עדותו. משמעות אי קבלתה של עדות זו היא כי למעשה כל מעשה הצוואה היה בשקר ותחבולה, פרי רצונו ולחצו של המערער, או מי מטעמו, ולא מכוח רצונה החופשי של המנוחה, מנוחה אשר נדרשה אותה עת למטפלת צמודה לפתיחת פיה באופן פיזי על מנת להאכילה! (מוצגים י"ב – י"ג למוצגי המשיבים).

37. רק לאחר החתמת המנוחה על הצוואה ואף אחר החתמתה על מסמכי המתנה הזמין המערער, ביום 19.7.13 רופאה אלמונית לבית המנוחה כשהוא מבקש לקבל ממנה אישור כי המנוחה אכן כשירה לחתום על מסמכים משפטיים (עמ' 110 ש' 2 לפר') ואולם הרופאה בדקה את המנוחה וסירבה לספק את האישור המבוקש והיא ציינה מפורשות כי "היא לא רודפת אחר הפרנסה" ובמילים אחרות היא לא תעשה שקר בנפשה ולא תאשר את כשירותה של המנוחה כאשר היא לא יכולה לעשות זאת (תמלול הפגישה מיום 19.7.13 מוצג ט"ו למוצגי המשיבים). והנה למרות צווים שיפוטיים שניתנו ע"י בית משפט קמא, לא מסר המערער את פרטיה של אותה רופאה על מנת שניתן יהא לזמנה לעדות.

וישאל השואל - האם אין הדברים מצטרפים אחד לאחד למסכת השקרים שנטוותה סביב החתמתה של המנוחה על צוואה והסכם מתנה שעה שכלל לא הייתה יכולה לחתום בכוחות עצמה על דבר? ובאם עסקינן במי שאינו מסוגל לחתום פיזית על מסמך ויש צורך בנטילת אצבע על מנת להחתימו, האין זה מתבקש כי הפעולה תצולם על מנת שתתרשם הערכאה השיפוטית שתידרש לכך באשר לרצונו והבנתו של החותם? או כי יזומן נוטריון אשר ידאג לביצוע בדיקה רפואית כמתחייב קודם לאישורו את הפעולה המשפטית. ודוק - גם אם אין הדברים בגדר חובה משפטית, חובה מעשית ופרקטית יש ויש בהם, ומתוך אי קיומה ניתן להסיק מסקנות משפטיות לחובת הטוען לתקפות המסמך המשפטי.

38. מכל מקום, נראה כי דעתו של המערער לא נחה ואחר שלא עלה בידו לשכנע רופא אחד במתן האישור עשה ניסיון נוסף לשכנע מומחה רפואי אחר, ד"ר איתן הבר, ליתן בידו את האישור הנכסף, האישור שיוכיח לעולם – לכולי עלמא – את כשירותה של אמו המנוחה אותה עת. ומדוע לא צילם את המאורע אם רצונו להוכיח הדברים אל הכלל? וכי יש ראייה טובה יותר ממראה עיניים? מזלנו שהמצלמות שהיו בבית המנוחה צילמו את האירוע וכך יכול בית המשפט ואף המומחה הרפואי שהוא עצמו מינה, לעמוד על טיב המעמד והבדיקה (לטענת האזנת הסתר שבהתקנת המצלמות נתייחס בהמשך הדברים). ואכן, כאשר הקלטת הבדיקה של ד"ר חבר מלמדת כי אותה עת שכבה המנוחה במיטתה, לא תקשרה כלל, לא דיברה, ובוודאי לא הביעה כל רצון לעשות דבר מה ברכושה, ד"ר חבר לא בדק את רצון המנוחה, לא שאל אותה אם ערכה צוואות קודמות, האם היא מבינה שיש פער בין הצוואות למתנה, לא בירר מדוע היא עושה גם צוואות וגם מתנה, לא ידע שיש למנוחה אפוטרופוס לגוף ולא ביקש מסמכים רפואיים הקשורים במנוחה קודם לקביעתו כי היא יכולה ליתן מתנה מבחינה קוגניטיבית.

ד"ר חבר הבהיר כי לא ערך למנוחה בדיקת מיני מנטל שכן לצורך ביצועה יש צורך "שתהייה תקשורת סבירה" ואף הבהיר באופן חד משמעי כי המנוחה לא אמרה לו מה היא רוצה (עמ' 153-167 לפר'), כמו כן הודה כי המנוחה קלה להשפעה. פר' פניג, אחר שהביט בהליך בדיקת המנוחה ע"י ד"ר חבר, דווקא התחזק בדעתו לפיה הדעת נותנת כי המנוחה לא הייתה כשירה לעשות צוואה במועד עריכת הצוואה השלישית.

39. והנה לכל אלו התווספו ראיות רבות לכך שהמנוחה לא יכלה להביע באופן ברור את רצונה באשר למי זה אשר יירש אותה במועד חתימתה על הצוואה השלישית.

כאמור, פר' פניג מונה ע"י בית המשפט על מנת לברר האם הייתה המנוחה כשירה לעריכת צוואתה במועד חתימתה על הצוואה השלישית. לצורך עריכת חוות דעתו עיין המומחה בתיעוד רפואי שהועבר לו ע"י הצדדים וקבע בזהירות המתבקשת כי "סביר יותר שהמנוחה לא הייתה כשירה לעריכת צוואה ביום 19.4.13 מאשר הסבירות שהייתה כשירה".

לעניין זה צדק בית המשפט בקביעותו לפיה רק נימוק כבד משקל יש בו להצדיק דחייתן של קביעות מומחה מטעם בית המשפט ובנדון לא נמצא כל מסמך רפואי התומך בטענתו של המערער כי המנוחה הייתה כשירה אותה עת (לעניין קבלתה של

חוות דעת המומחה על דרך הכלל ראו, כדוגמה – [1240/96](#) חברת שיכון עובדים בע"מ נ. רוזנטל ואח' [פורסם בנבו] (1998), ע"א [2934/94](#) סולל בונה בע"מ נ. ארז איתן [פורסם בנבו] (1996).

יודגש כי ניתנו צווים שאפשרו לשני הצדדים לקבל מסמכים רפואיים אלא שהמערער לא המציא ולו מסמך בודד שמאשש טענתו כי המנוחה הייתה כשירה לביצוע פעולות משפטיות.

המומחה נסמך, בין השאר, על תעודה רפואית מיום 17.12.12 בה צוין כי המנוחה אינה מסוגלת לקבל החלטות באופן צלול – והרי אין לך דבר הדורש יכולת קבלת החלטות כעריכת צוואה ויותר מכך – עריכת צוואה המשנה צוואה קודמת. לעניין זה קבע פר' פניג בחוות דעתו –

"לא ברור על סמך מה קבע הרופא שבדק אותה את מה שקבע, אך בתקופה זו גם נקבע ע"י הרופא שאיננה מזהה אותו ושאנינה מתמצאת בזמן ובמקום...בוודאי שלא יכלה לבטא רצונה החופשי ולכן מסמך חוזי המבוסס על רצון חופשי איננו בר עשייה...במקרה זה דווקא צוין שהמנוחה איינה יכולה להחליט באופן צלול"

ולמה עוד אנו נדרשים על מנת להשתכנע שהמנוחה לא הייתה כשירה לערוך צוואה במועד עריכת הצוואה השלישית?

40. ויודגש, המומחה פר' פניג, עמד על דעתו גם אחר שאלות ההבהרה שנשאל וגם בעת חקירתו. הוא אומנם לא התווכח עם הכלל המעדיף קביעות רפואיות שהורטן בבדיקת האדם בעודו בחיים לבין קביעות רפואיות שנערכות בדיעבד אחר מותו ואולם הבהיר כי בנסיבות העניין ובהתייחס לנחזה באופן ברור מבדיקת המומחה הרפואי ד"ר חבר, הרי שהדעת נותנת כי המנוחה לא הייתה כשירה לעריכת צוואה אותה עת. (עמ' 127 ש' 7-17 לפר') המומחה צידד באותה רופאה שסירבה לקבוע את כשירותה של המנוחה על בסיס מצמוצי עיניים או מילה בודדת פה ושם וביקר את ד"ר חבר על מסקנתו תוך התעלמות מפרטים מהותיים אותם היה צריך לבחון, ולא בחן, קודם קביעתו הנזכרת (ראו עמ' 141-136 לפר').

41. כך גם העו"ס רויטל יונסי אשר הכירה את המנוחה בחייה והתרשמה ממנה ומיכולותיה, ציינה בתסקירה מיום 15.10.13 כי המנוחה לא מסוגלת לדבר, מרבה לבהות באוויר ולא יכולה להביע את רצונותיה. גם במהלך עדותה וחקירתה בבית המשפט הבהירה העו"ס כי המנוחה לא הייתה מסוגלת להביע את רצונה ולא ניתן לדעת מה הבינה ומה לא, אותה עת (עמ' 151-145 לפר').

42. וכאן עלינו לתת את הדעת לעניין נוסף, לא זו בלבד שבית המשפט שוכנע מעדות העדים ששללו את יכולתה של המנוחה להבין בטיבה של צוואה במועד חתימתה על הצוואה השלישית, הרי שהוא לא נדרש לצורך קביעה זו לחוות דעתו של מר אמיר כץ עליה הרבה המערער להלין בערעורו. יתר על כן, המשיבים כלל לא הגישו חוות דעת זו כראיה מטעמם והיה זה דווקא המערער אשר זימן את מר כץ לצורך חקירתו. ומכל מקום, כעולה מעדותו של מר כץ הטיוטה הראשונית של חוות דעתו אשר הוצגה לבית המשפט היא אותנטית ללא התערבות של מאן דהוא בקביעות המופיעות בה שכן היא נערכה לבקשתו של הרופא המטפל.

43. בכל הקשור להקלטות המצלמות שהותקנו בבית המנוחה על ידי המשיבה, בשמשה כאפוטרופוס לגוף למנוחה, הרי שלא זו בלבד שהתקנת המצלמות אושרה ע"י כב' הש' מקייס ובדין אושרה ונבהיר.

בסע' 47 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 העוסק בסמכויות האפוטרופוס צוין, בין השאר -

"47. סמכויות האפוטרופוס ואישור בית המשפט

(א) האפוטרופוס מוסמך לעשות כל הדרוש למילוי תפקידיו; בפעולות המנויות להלן אין הוא מוסמך לייצג את האדם שהוא אפוטרופסו מבלי שבית-המשפט אישרן מראש: ..."(הדגשה שלנו)

כאן נציין כי פעולות התקנת מצלמות על מנת להגן על חסוי מפגיעה מאחרים אינה נמנית בין הפעולות הדורשות אישור ואולם גם אם תמצי לומר כי פעולה זו נדרשת אישור בית המשפט, הרי שבית המשפט המוסמך הוא בית המשפט לענייני משפחה, כך סע' סעיף 47 (ב) לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 מורה -

(ב) היתה דחיפות בביצוע פעולה לשם שמירת ענייניו של אדם, רשאי האפוטרופוס, במקרים מיוחדים, לבקש מבית המשפט אישור בדיעבד.

בנדון, כב' הש' מקייס קבעה כי התקנת המצלמות נדרשת להגנה על אינטרס המנוחה ובסמכות בית המשפט לענייני משפחה להורות כן (וראו לעניין זה סע' 78 לחוק הכשרות המשפטית) ברי כי כאשר נטענות טענות לניסיון להשפיע ולהציק למנוחה, התקנת מצלמות בביתה למניעת הטרדות אלו חיונית ואף אין תוצאות ההקלטה בגדר האזנת סתר שכן הדעת נותנת לעניין זה שפעולת האפוטרופוס היא

פעולה בגדר ידו הארוכה של החסוי, ובנדון - המנוחה. מתוך שכך אף ניתן לעשות שימוש בהקלטות אלו לצורך ראייה.

44. זאת ועוד, במסגרת ההליכים ניתן היה ללמוד על הסכמת המערער לשימוש בהקלטות, כך מצאנו בה"ט [4979-08-13](#) את דברי ב"כ המשיב -

ב"כ המשיב

לגבי הצעת גברתי, יש צו של כבי השופטת גדיש שאומר עד למתן החלטה אחרת (עד יום ראשון) חל איסור לבצע דיספוזיציה ברכושה של החסויה. אז אין צורך בזה. לא נתזרזר פה על צו שכבר קיים. לגבי הטשא של ההקלטות והצילום, בלתי אפשרי שהם יהיו שומרי הסף. לנו אין מה לחסות. אם זה יהיה צילומים כלליים ועובד משרד הרווחה או גוף אובייקטיבי, אשה, ע"יס, יראה את הדברים. אנו נטעים לזה כי אין לנו מה להסתיר.

45. מכל מקום, למסקנה לפיה הצוואה השלישית נערכה שלא כדין הגיע בית המשפט אף ללא קשר להקלטות הנזכרות, הן מתוך כך שמהעדויות עולה, בסבירות גבוהה, בהתייחס לעדותו של מר סגל, כי המערער היה מעורב בהכנתה, הן מתוך מסקנתו של פר' פניג והן מתוך התייעוד הרפואי שעמד לפני בית המשפט.

46. בכל הקשור לכשירות המנוחה בכל הקשור למתן מתנה הרי שגם לעניין זה אנו מקבלים את קביעתו של בית המשפט לפיה המנוחה לא הייתה כשירה אותה עת לעריכת צוואה מכלל הנימוקים שהביא בית משפט קמא, כמפורט לעיל, וכן אנו מקבלים את קביעתו כי הדבר מקיים השתק פלוגתא למרות שלא הייתה תביעה פתוחה בעניין זה אותו זמן, וזאת כיוון שהמערער הביא את כל העדים לעניין זה ובית המשפט נדרש לדון ולבחון את הסוגיה במסגרת הכרעתו בכשירות המנוחה להכנת צוואתה השלישית אשר קדמה למתן המתנה.

47. מיד יאמר, במסקנותינו הנזכרות לא התעלמנו מהקשיים העולים אף מצד עדויות המשיבים, דוגמת אי זימונה של המטפלת של המנוחה לעדות, העברת הקלטות מסוימות ולא דיסק ההקלטות בשלמותו וכיוצ"ב ואולם כאשר אנו בוחנים מכלול עדויות אחד על מול משנהו, אנו מוצאים, כפי שמצא בית משפט קמא, כי יש להעדיף את גרסת המשיבים על גרסת המערער.

סוף דבר

48. הערעור נדחה.

המערער יישא בהוצאות משפט בסך 20,000 ₪ אשר ישולמו מתוך העירבון שהופקד על ידו בקופת בית המשפט.

49. ניתן לפרסום ללא פרטי שמות הצדדים.

ניתן היום, י' אדר תשפ"א, 22 פברואר 2021, בהעדר הצדדים.

יעל טויסטר ישראלי, שופטת

צבי ויצמן, שופט

מיכל ברנט, שופטת
אב"ד

מ. ברנט 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, תקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)